DEL 2 AL 30 DE NOVEMBRE
RODA DE TER | VIC | BARCELONA | TORELLÓ | TARADELL
JORNADES MIQUEL MARTÍ I POL 2024

Tàpies sense punt final

Cinc veus del món de l'art destaquen obres de l'artista barceloní

Passadís Maria Palau

Comparteix la publicació

Tàpies a l'estudi Stoob de St. Gallen, 1993. Foto: Franziska Messner-Rast, 2023

No sempre és veritat que quan els artistes moren les seves obres els sobreviuen. Les obres poden quedar tan enterrades com ells mateixos. Quan l'autor desapareix, el seu llegat artístic es torna més vulnerable perquè es perd definitivament el control dels significats. La celebració dels cent anys del naixement d'Antoni Tàpies (Barcelona, 1923-2012) està sent una oportunitat per acararar-nos amb el seu univers creatiu amb uns ulls nets i per actualitzar relats que connectin amb els interessos i les preocupacions de la societat del segle XXI. Tots aquests anhels conflueixen a *Antoni Tàpies. La pràctica de l'art*, l'exposició central del programa del centenari. Comissariada per Manuel Borja-Villel, ha adoptat diferents versions en les seus on ha anat itinerant: el Palais des Beaux-Arts de Brussel·les, el Museu Reina Sofía de Madrid i, com a colofó, es pot visitar fins al 12 de gener al Museu Tàpies de Barcelona. Ara Tàpies juga el partit a casa, on va començar tot i on mai ha deixat de passar tot, perquè si en algun lloc les obres de Tàpies han continuat vives després de la seva mort ha estat a l'edifici de l'Eixample que l'artista va escollir per divulgar permanentment les seves idees intel·lectuals i plàstiques. A recer d'aquesta retrospectiva, ¿com hem de mirar i com hem d'interpretar avui Tàpies? Hem demanat a cinc veus del món de l'art que escullin dues obres de la mostra que ens puguin servir de far per explorar tot un recorregut artístic: la que més els ha impactat i la que creuen que més enllaça amb els temps presents, perquè hi entreveuen un estat d'ànim que ens toca de prop.

Joan Casellas, artista

Pila de plats (1970). Objecte-assemblatge.

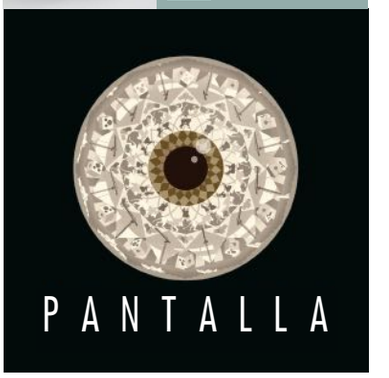

Si lliges, llegixes o llegeixes, som la teva revista

Catorze a Whatsapp

Antoni Tàpies. “Pila de plats” (1970). Museu Tàpies, Barcelona © Comissió Tàpies / Vegap, 2024.

“*Pila de plats* (1970) és un dels pocs *ready made* o *objet trouvé* que va fer Tàpies per accident. A Tàpies li costava fer *ready mades*. Sempre s’hi acostava però sempre se’n desviava. Es frenava. Fixeu-vos que hi ha un plat esquerdat: en comptes de substituir-lo, el va restaurar. Això el va reconciliar amb el seu gest, per aquesta necessitat imperiosa que tenia de tocar els objectes. Però és una gran peça, sempre m’ha agradat i ha motivat obres meves. L’Antoni Llena, a qui faig molt cas encara que a vegades no tinguem les mateixes idees, diu que aquesta obra seria diferent si els plats estiguessin solts, és a dir, si realment fos una pila, i té tota la raó. Però no, els plats estan enganxats, és un objecte compacte, propi de Tàpies. També m’interessa *Fusta i tela metàl·lica* (1971), pràcticament un *ready made*. No sembla que hi hagi cap mena de modificació a excepció de la peana d’acer. Té tota la brutalitat de l’objecte decadent, i tota la tragèdia: és com un Sant Crist arrossegant la creu. I encara un altre quasi *ready made, Caixó de serradures* (1969), endreçat com un suprematisme. Però Tàpies, de nou, no se’n pot estar, de ficar-hi, literalment, els seus dits.”

[Joan Casellas esperava veure a l’exposició *L’esperit català* (1971), però aquesta obra ja s’ha retornat al seu propietari, el Museu Universitat de Navarra. Ens la vol comentar a propòsit dels nous temps polítics: “Deixa clar que les quatre barres són quatre ferides i no aquesta tonteria que han fet ara per a la Diada de convertir-les en una mena de cinta d’El Corte Inglés amb la idea idiota que colonitzats i colonitzadors hem d’anar de la mà. La simplicitat de la composició de *L’esperit català*, una senyera maldestra curulla de lemes i consignes esgrafiades sobre el mur brillant del quadre, d’entre les quals “Dret al tiranicidi” (quelcom políticament incorrecte però ben actual), és remoguda per moltes traces de mans ensangonades, més de trenta, que rememoren el mite de l’origen èpic de Catalunya, sempre en lluita”.]

Oval negre. N. XV (1957). Tècnica mixta sobre tela.

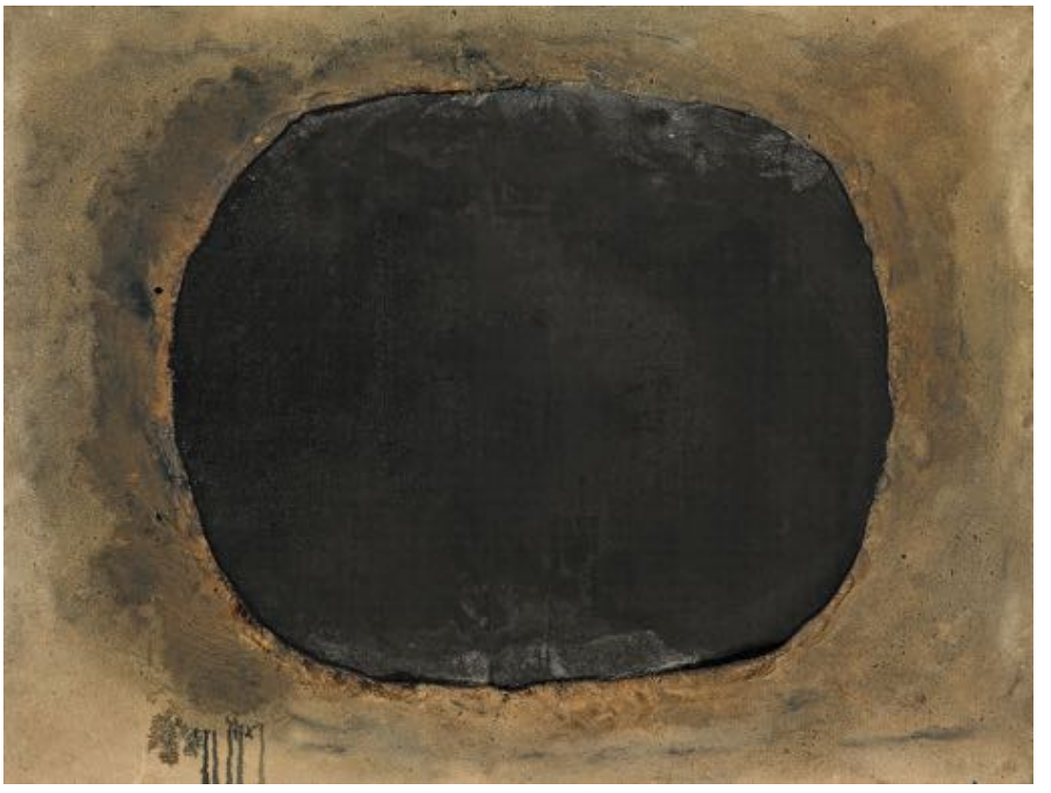

Antoni Tàpies. “Oval negre n. XV” (1957). Col·lecció Les Abattoirs Musée-Frac Occitaine Toulouse © Adagp, Paris, 2024 © Comissió Tàpies / Vegap, 2024.

“Tàpies no és un artista actual, però això no és un problema: no cal ser actual per ser interessant. Tàpies va estar de moda sobretot als anys seixanta, però en canvi crec que quan més vinculat va estar amb la societat del seu temps va ser amb Dau al set, quan no era reconegut ni conegut. No sé fins a quin punt Tàpies connectava realment amb el món

Uneix-te a la comunitat de Whatsapp de Catorze i rebràs cada dia un tast del nostre contingut

UNA CIUTAT
D A
S
N S
DELS BARRIS

exterior. Era molt interior. Una peça que trobo especialment contundent és *Oval negre* (1957), amb aquest buit, aquesta negror insondable, aquests límits de la cova de la qual sembla que si sortim estem perduts. Aquesta sí que em sembla una obra de Tàpies molt contemporània: tant del moment que la va fer, íntimament lligat a l'existencialisme, com de l'actual, un mirall d'aquella època."

Victoria Combalía, crítica d'art

Caixa de la camisa roja (1972). Assemblatge sobre

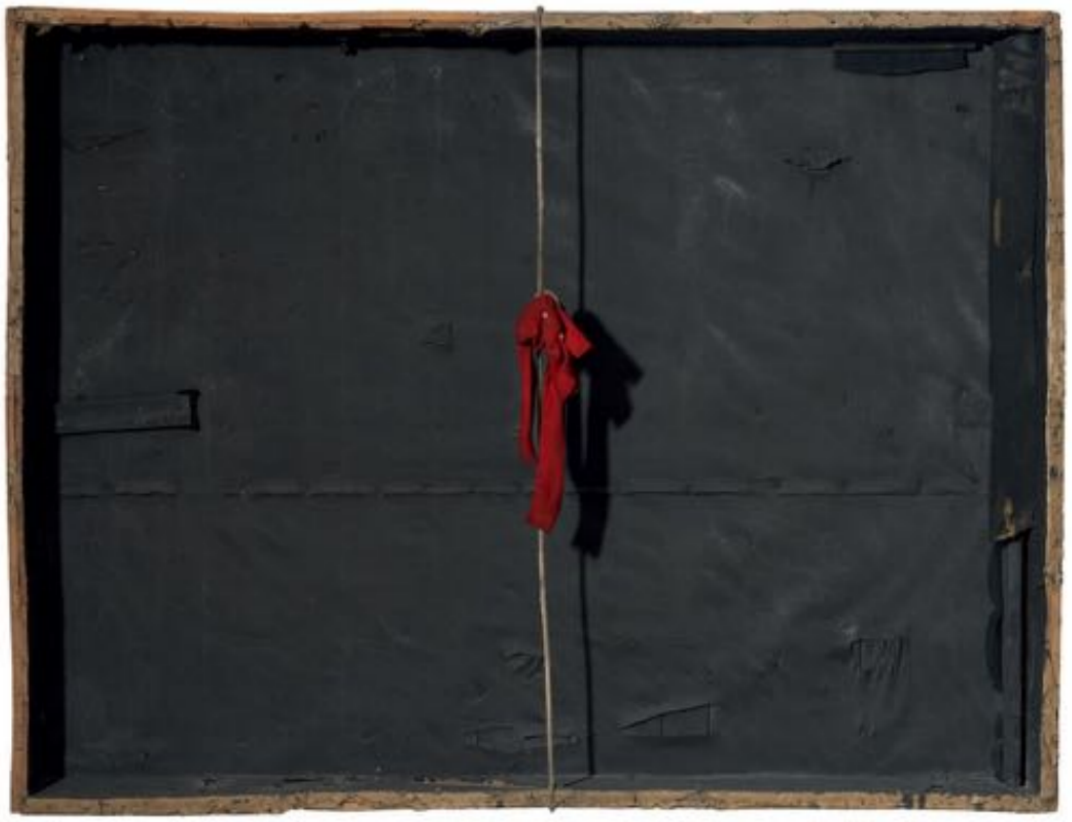

Antoni Tàpies. "Caixa de la camisa roja" (1972). Col·lecció particular. © Comissió Tàpies / Vegap, 2024.

"*Caixa de la camisa roja* (1972) és una gran capsa, no molt fonda, amb un fons negre (és paper o matèria). Hi ha una mena de plec horitzontal a dos terços d'aquest fons. Aquesta superfície negra també conté irregularitats, seguint l'estètica tapiana, mínims relleus i gratatges. Però el que m'impressiona és que hi ha una corda que travessa aquest espai, a la qual està cordada una camisa, que seria d'un nen o d'un adolescent, d'un vermell rotund. La capsa negra m'evoca un taüt, o bé un mur cec. La brusa vermella m'evoca la sang d'un ferit, però també les peces de roba que queden enganxades, malgirbades, a vegades esquinçades, durant les guerres i els accidents tràgics. Que sigui una camisa de talla petita o mitjana, o que se'ns mostri petita pel nus que la lliga, provoca que encara ens faci més impressió."

***Relleu ocre i rosa* (1965)**. Tècnica mixta sobre taula.

Antoni Tàpies. "Relleu ocre i rosa" (1965). Tècnica mixta sobre taula. © Fondation Gandur pour l'Art, Ginebra. © Comissió Tàpies / Vegap, 2024.

"*Relleu ocre i rosa* (1965) és una tècnica mixta sobre taula que pertany a les obres tapianes més realistes. Encara que estigui feta de matèria, intueixes que l'artista ha tingut la imatge clara a la seva ment. Es tracta d'una dona agenollada amb els braços en creu que semblen agafar-se a un capsal d'un llit. Els pits li cauen i no té ni esquena ni cap. El que em colpeix, com sempre en Tàpies, és el tractament d'aquesta matèria gratada, esgarrapada, lacerada, que dona una sensació de decrepitud al cos. I per tant, ho puc associar no solament a la vellesa, sinó també, per la seva postura, a la qüestió de la dona com a víctima d'abusos, de violència, d'esclavitud. Un tema no només actual, sinó gairebé etern.»

Àlex Mitrani, conservador d'art contemporani del Museu Nacional d'Art de Catalunya (MNAC)

***Gran pintura* (1958)**. Pintura, pols de marbre i sorra sobre tela.

Antoni Tàpies. "Gran pintura" (1958). © Solomon R.Guggenheim Museum, 2024.

"Podem apreciar les qualitats del Tàpies més clàssic a la *Gran pintura* de 1958 del Guggenheim de Nova York, un paisatge informalista arquetípic que desplega tot el potencial romàntic d'aquest artista: se solapen la proximitat d'una epidermis, de la pell, i la distància d'un territori, es creuen escales i dimensions. El món i el cos es fan eco l'un de l'altre. Som davant un mapa que ens fascina pels matisos i els senyals ínfims que sorgeixen del buit."

***Cap i vernís* (1990)**. Pintura, vernís i llapis sobre tela.

Antoni Tàpies. "Cap i vernís" (1990). Col·lecció particular. © Comissió Tàpies / Vegap, 2024.

"*Cap i vernís* (1990) podria llegir-se, en clau de reflexió, sobre la intel·ligència humana en l'època de la intel·ligència artificial. És una obra amb un punt salvatge i desesperat, que empra un dibuix agressiu i caricaturesc (quelcom que Tàpies ja feia als seus inicis) per representar una humanitat angoixada. El cervell hipertrofiat s'estructura en càpsules separades. La inscripció dels mots "saber" i "memòria" ens condueix a la necessitat de definir-nos en funció d'un pensament que hauria d'ancorar-se en una assimilació crítica del passat (d'allò que hem viscut)."

Imma Prieto, directora del Museu Tàpies

***Pintors malvats* (1988)**. Procediment mixt sobre

Antoni Tàpies. "Pintors malvats" (1988). Museu Tàpies, Barcelona © Comissió Tàpies / Vegap, 2024.

"Ramon Llull fa referència als pintors malvats en dos sentits: els que pinten malament i els que són dolents d'esperit. Tàpies recupera aquesta crítica amb la seva ironia tan característica. Però en aquesta obra també ens parla de la fi de les utopies, havent sigut ell comunista, i de la seva decadència personal. Tàpies decideix ser artista estant malalt, enllitat, entre murs, entre tàpies. I com un *retornelo*, perquè el temps en Tàpies no és lineal, a *Pintors malvats* torna a evocar la feblesa física. Creada a finals dels vuitanta, pertany a l'època dels vernissos, que s'ha llegit des d'un punt de vista zen. Però jo no puc evitar pensar què estava passant en aquell moment, tan relacionat amb la importància que el cos té en l'obra de Tàpies: la pandèmia de la sida. Aquest vernís sembla que sigui un virus. No dic que ho fes conscientment, però inconscientment no podia defugir els tabús que hi havia al seu voltant. No em puc estar de parlar també del dibuix de Tàpies, perquè aquesta exposició convida a repensar-lo. M'apassiona la *Sèrie Teresa* (1966).Tancarem l'Any Tàpies amb un seminari centrat en l'estudi i en la interpretació, que no s'ha fet mai, d'aquesta comunicació privada amorosa entre ell i la Teresa, en què trobem tot l'univers tapià de signes i símbols. És d'una poètica aclaparadora com amb tanta senzillesa posa sobre el paper una vida en conjunt."

***Autoretrat* (1950)**. Aeròograf i ploma sobre paper. Museu Tàpies, Barcelona.

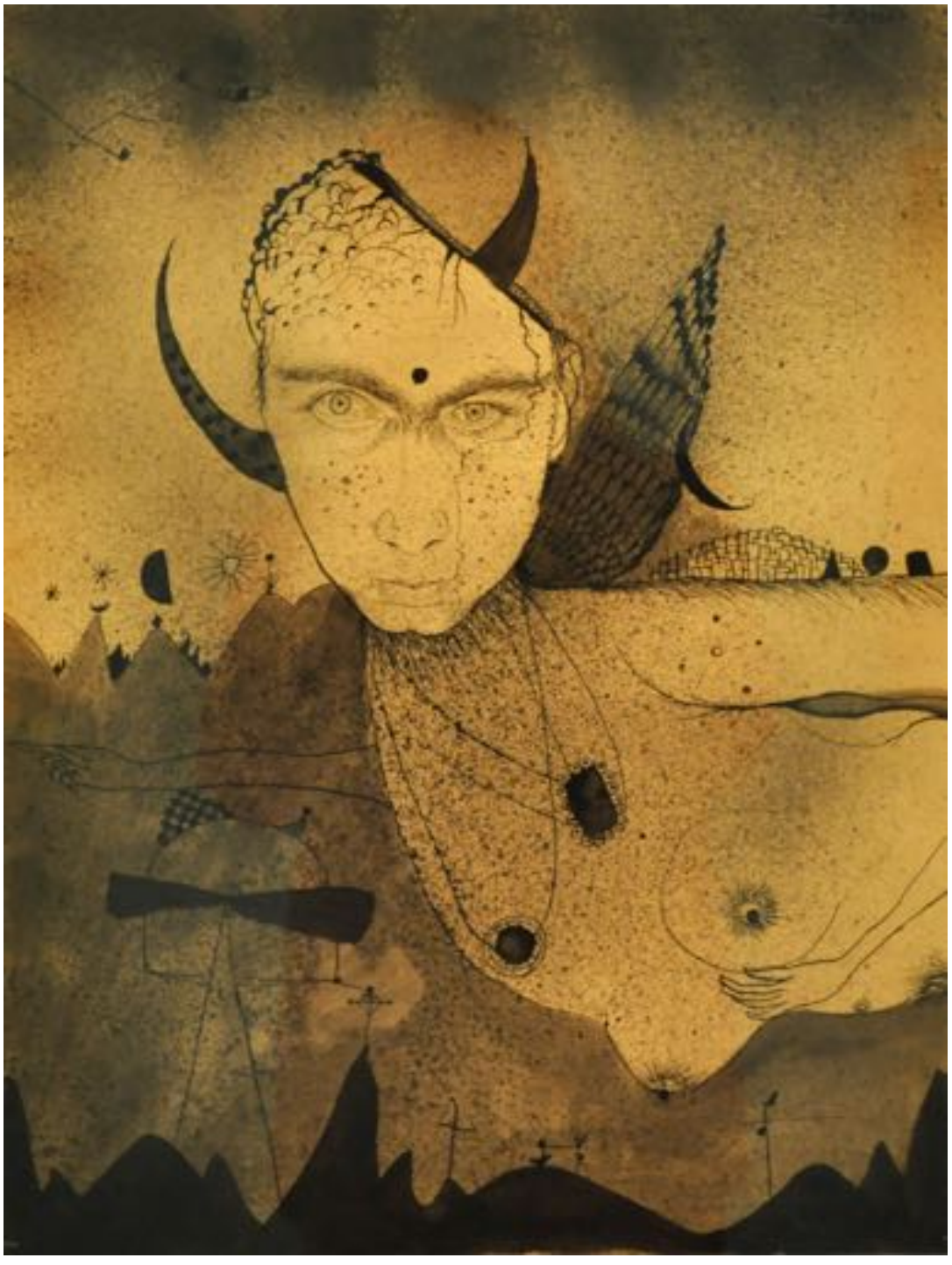

Antoni Tàpies. "Autoretrat" (1945). Museu Tàpies. © Comissió Tàpies / Vegap, 2024.

"Les obres sempre van més enllà de la voluntat de l'artista, que no pot escapar-se del seu context sociopolític. Queda impregnat d'una atmosfera i no pot controlar com l'afectarà. És el que deia que passa a *Pintors malvats* amb la sida. En aquest autoretrat del 1950 també es veu clarament. Tot autoretrat és una reflexió i una recerca no només sobre un mateix sinó sobre el subjecte, l'individu. És un jo col·lectiu. En aquest cas parlem d'una època concreta que és el franquisme. Tàpies i el seu cercle d'amistats es trobaven en cases i es disfressaven per adoptar altres identitats, per trencar les normes i les individualitats. Des d'una mirada actual, aquesta obra dona molt joc a la qüestió del gènere. Tàpies s'autorepresenta amb pits, pubis femení amb pèls, collarets i barba. No podia ser més prematur i visionari."

Anna Belsa, exgalerista i autora del bloc *El quadern robat*

***Oval negre. N. XV* (1957)**. Tècnica mixta sobre tela.

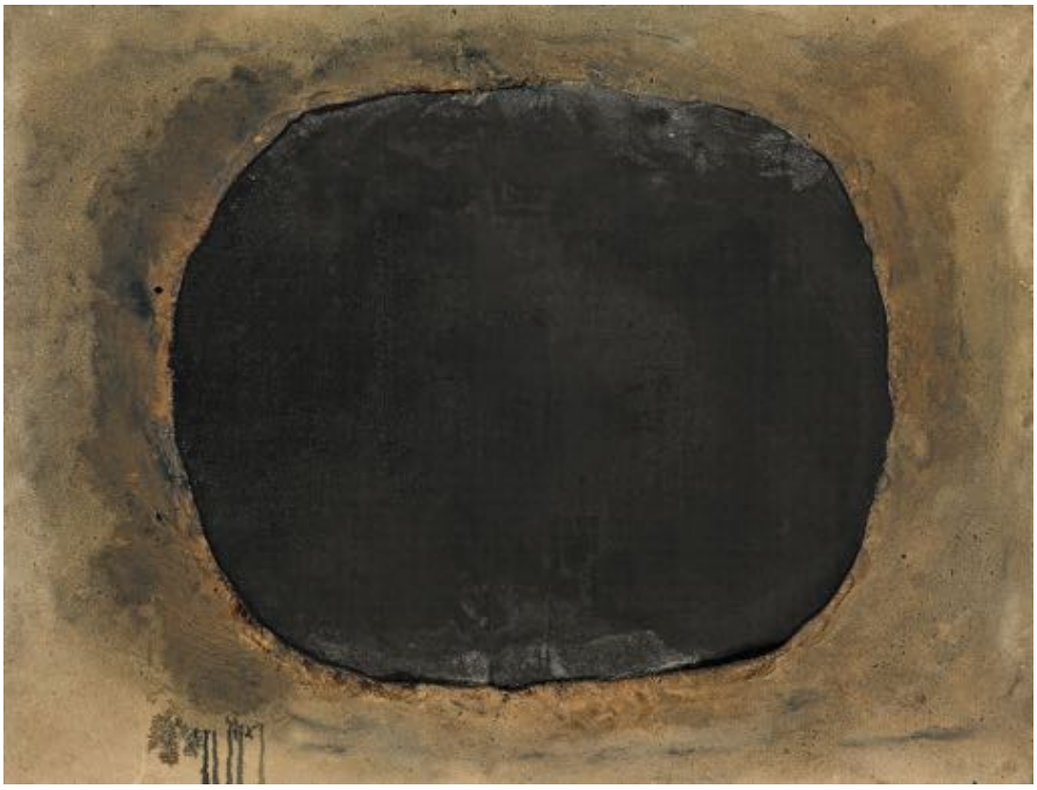

Antoni Tàpies. “Oval negre n. XV” (1957). Col·lecció Les Abattoirs Musée-Frac OccitaineToulouse © Adagp, Paris, 2024 © Comissió Tàpies / Vegap, 2024.

“*Oval negre* és l’obra que m’enduria a casa. Quina capacitat té Tàpies de dir tant, per no dir tot, en un format tan petit. És d'una austeritat, simplicitat i contundència que no li falta res. Hi tens tota la història de la humanitat allà resumida. Impressiona que la fes el 1957. L'oval és una forma poderosament suggerent perquè invoca l'origen de la vida. L'han utilitzat molts artistes posteriorment, però Tàpies ho fa amb una profunditat que et deixa petrificat.”

[Anna Belsa vol precisar que l’obra que més la va impactar és *L’esperit català* (1971), però, com hem dit, ja no s’exposa. Ella, a diferència de Casellas, sí que la va poder veure perquè va anar al Museu Tàpies de seguida que van obrir l’exposició. Ens comenta: "No l’havia vist mai al natural, només reproduïda als llibres. Me l’imaginava més petita, em va sorprendre la dimensió que té. D’una banda, és elegíaca d’un passat recent i, de l’altra, és una obra èpica perquè recull tot un sentiment d’una part importantíssima de la població que encara està reivindicant el mateix”.]

***Gran relleu negre* (1973)**. Tècnica mixta sobre fusta.

Antoni Tàpies. "Gran Relleu Negre", 1973. Meadows Museum, SMU, Dallas. © Comissió Tàpies / VEGAP, 2024.

"Quan em vaig posar davant de *Gran relleu negre* (1973), m'hi vaig identificar d'una manera total. Expressa el que sento respecte al món de l'art d'avui, amb el qual ja no m'hi reconec. Sentiment personal a banda, també expressa la situació terrible del món d'aquests moments, amb dues guerres cruentes tan a la vora nostra. La humanitat va pel pedregar i acabarà xuclada per un forat negre, el que pinta Tàpies en relleu. Aquesta obra té una força que t'atrau com un imant i t'absorbeix cap a dins. Em passa davant de moltes peces de Tàpies, per no dir totes: tinc la sensació d'estar davant d'un llindar. Des d'aquest silenci, des d'aquesta foscor, es veu la cara oculta del món i l'obra es converteix en una revelació. El procés de treball de Tàpies consisteix en una recerca introspectiva intensa que transcendeix la realitat. És un gran coneixedor de tota la filosofia mística, tant l'occidental com l'oriental. I suma-hi la seva força plàstica incontestable. Així és com construeix uns arquetips dels comportaments humans. Ho recull tot. L'obra de Tàpies supera l'ara i l'aquí. És universal perquè va a l'essència del problema. Pocs, poquíssims artistes tenen aquesta vigència intemporal."

Converses

«Tàpies ens va fer veure bellesa on ningú ens havia dit que n'hi havia»

Maria Palau

Propostes MNAC

Comparteix la publicació

Data de publicació: 21 d'octubre de 2024
Última modificació: 31 d'octubre de 2024

Contingut relacionat

Turisme de natura: ni pau ni silenci

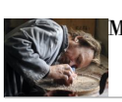

Miquel Barceló: «He d'estar preparat per perdre-ho tot»

Maria del Mar Bonet: «¿Què volen aquesta gent? Aniquilar una llengua»

Jaume Plensa: «Amb tant de soroll ja no sabem què pensem»

Comentaris Veure comentaris

Subscriu-te al nostre butlletí

Subscriu-te al butlletí de Catorze i estigues al dia de les últimes novetats

Subscriu-t'hi

Dona suport a Catorze

Catorze és una plataforma de creació i difusió cultural, en positiu i en català. Si t'agrada el que fem, ajuda'ns a continuar.

Dona suport a Catorze

Catorze 14 cultura viva

PLÀNOL DE CATORZE

Rebedor
Sala d'estar
Passadís
Butaca
Acords
Biblioteca
Estudi
Piano
Cambres pròpies
Tallers
Golfes

SOBRE CATORZE

Qui som
Publicitat
Contacte

+ CATORZE

Subscriu-te al butlletí
Dona suport a Catorze

SEGUEIX-NOS

Avís legalPolítica de privacitatPolítica de cokies